

Narodni obrambni sklad

Tudi državni uradniki plačujejo s prvim julijem letošnjega leta ta davek. Državno računovodstvo ima v pomoč za določitev tega davka tole razpredelnico.

Stopnje	Višina					
	osnove za prispevek	uslužben-skega davka, 1 % izred. prispevka in samaknega davka (skupaj)	prispevka			
			normal-nega	višjega za 1 stopnjo	nižjega za 1 stopnjo	nižjega za 2 stopnji
			za državo in drž. upokojence	za neporočene osebe nad 30 let stare in oženje-ne brez otrok	za poročene a 3 do 4 mladoletnih (pod 21 let) otroki	za poročene a 5 ali več mladoletnih (pod 21 let) otroki
			din			
1.	1 do 10	4 do 10	—75	2-25	—75	—75
2.	11 do 25	11	1-75	3-25	—75	—75
		12	2-25	4-25	—75	—75
3.	26 do 50	13 do 25	2-25	5—	—75	—75
		26	3-25	6—	1-75	—75
		27	4-25	7—	2-25	—75
4.	51 do 75	28 do 50	5—	7-50	2-25	—75
		51	6—	8-50	3-25	1-75
		52	7—	9-50	4-25	2-25
5.	76 do 100	53 do 75	7-50	10—	5—	2-25
		76	8-50	11—	6—	3-25
		77	9-50	12—	7—	4-25
		78	10—	13—	7-50	5—
6.	101 do 150	79	10—	14—	7-50	5—
		80 do 100	10—	15—	7-50	5—
		101	11—	16—	8-50	6—
		102	12—	17—	9-50	7—
		103	13—	18—	10—	7-50
7.	151 do 200	104	14—	19—	10—	7-50
		105 do 150	15—	20—	10—	7-50
		151	16—	21—	11—	8-50
		152	17—	22—	12—	9-50
		153	18—	23—	13—	10—
		154	19—	24—	14—	10—
		155	20—	25—	15—	10—
		156	20—	26—	15—	10—
		157	20—	27—	15—	10—
		158	20—	28—	15—	10—
8.	201 do 300	159	20—	29—	15—	10—
		160 do 200	20—	30—	15—	10—
		201	21—	31—	16—	11—
		202	22—	32—	17—	12—
		203	23—	33—	18—	13—
		204	24—	34—	19—	14—
		205	25—	35—	20—	15—
		206	26—	36—	20—	15—
		207	27—	37—	20—	15—
		208	28—	38—	20—	15—
9.	300 do 400	209	29—	39—	20—	15—
		210 do 300	30—	40—	20—	15—
		301	31—	41—	21—	16—
		302	32—	42—	22—	17—
		303	33—	43—	23—	18—
		304	34—	44—	24—	19—
		305	35—	45—	25—	20—
		306	36—	46—	26—	20—
		307	37—	47—	27—	20—
		308	38—	48—	28—	20—
10.	400 do 500	309	39—	49—	29—	20—
		310 do 400	40—	50—	30—	20—

itd.

Vsako si more z uporabo te razpredelnice določiti, mu je bil novi davek prav odmerjen ali ne. Osnova je vsota uslužbenkega davka, 1 % izrednega prispevka in znesek samskega davka. Vse šole so vposlale računovodstvo podatke o družinskem stanju uradnika. V primeru, da so bili ti podatki za posameznika netočni in pomanjkljivi, jih je treba na novo prijaviti, da se more določiti na-

knadno prava višina davka. Možno je, da se poročenemu paru, ki ne služebo v skupnem kraju, niso vštet družinski člani, učitelji in učiteljice pa niso pogosto prijavile otroke, za katere ne prejema družinske doklade po 140 din; pri določitvi davka za narodni obrambni sklad se upoštevajo tudi nezakon- ski in posinovljeni otroci.

Navedem naj nekaj primerov kako se določi višina davka za narodni obrambni sklad:

1. Državni uradnik, ki še ni dopolnil trideseto leto starosti in nima otrok, plača 27 din davka, v tem primeru se mu zaračuna davek za n. o. skl. po normalni lestvici, to je 4,25 din.

2. Če je ta uradnik že dopolnil trideseto leto starosti, pa se mu odmeri davek za n. o. skl. za stopnjo višje in plača mesečno 7 din.

3. Tovariš tega uradnika, kajpak tudi uradnik, enake starosti, pa je že srečen oče otročka; kajpak da je treba upoštevati to pri tem davku in zato plača, kljub temu, da je dopolnil že trideseto leto starosti, po normalni lestvici, to je 4,25. Kadar pa se mu bo sreča še bolj nasmešnila in bo oče treh otrok, se razume nedolnih, kar pri letih okoli tretjega križa tudi drugače ni možno, pa plača le 2,25. V primeru da bi ga Bog blagoslovil še z dvojčki in bi se tako prerinil do četrtega nedolnega otroka, pa bo odrajal za narodno obrambo mesečno le 75 par.

Analogno je v primerih, ki plačajo znatnejše vsote osnove, to je uslužbenkega, samskega davka in 1 % izrednega prispevka, ki je pa pridobil v resnici že avtohtonost, saj traja menda že deseto leto in je torej pomenovane zastarelo. Če je uradnik, ki smo ga vzeli za primer, poročen in je njegova soproga tudi državna uradnica, plača ona prav toliko davka za n. o. skl., če ima isto osnovo drugih davkov. Tudi njej se upoštevajo otroci in so jo uvrstili v normalno ali nižjo stopnjo. Če ji pa zakonski drug umrje, ali če se loči, pa velja zopet za samsko in se ji ne šteje v dobro, da je bila kdaj v zakonskem jarmu. Zanimivo pa je to, da štejejo tudi umrli otroci.

Upam, da ste se v tej kopici števk nekoliko znašli! Pa naj povem še to, da to tabelo nekateri osporavajo, pravijo, da je treba vzeti letno osnovo davkov (uslužbenki, samski, enprocentni). Ta podlaga se pa ob zviških tekom leta menja in bi ne bilo v obdavi čitvi »nobenega reda«, red pa je danes tam preko več vreden kakor maslo. Kdor upošteva to, je prav, tovariši šolski upravitelji pa bi se naučili prevelike porcije za davek narodne obrambe. Zaradi tega se bo morebitna razlika upoštevala, vrnila ali pa odtegnila ob novem letu in bo tako za onega, ki bo dobil okoli pet dinarjev vrnjenih, morda tudi kovača in več, lepo novoletno voščilo, oni ki bo pa moral dodati pa bo začel novo dobo s premišljevanjem, je li plačan za eksistenčnim minimumom za svojo vzgojiteljsko delo.

Menda se je novela, ki pa še ni uradno prispela na državno računovodstvo, tudi spomnila učiteljice, ki se še niso prerinile do tretjega starostnega križa. Doslej so bile uvrščene v normalno stopnjo, ker smo bili mnenja, da je imel tudi zakonodajalec dopačenje nad mladostjo, pa smo se motili: Novela menda določa, da morajo priti vse učiteljice, čeprav mlade v eno stopnjo višje, torej če nima otrok, naj bo mlada ali stara — nad trideset let — plača za eno stopnjo višje, torej ne 4,25 pri osnovi do 25 din, ne 5 din pri osnovi 28 do 50 din, ne 7,50 pri osnovi 53 do 75 din itd. — ampak 5 din, 7,50 in 10 din. Tudi te napake se bodo popravile v januar-jem 1940.

Brambovec

Pogled vase

Neprestano in vedno iznova se povračajo najrazličnejši posamezniki, društva, ustanove, verske, stanovske in politične organizacije k vprašanju šole in učitelja. Vsi jo obdelujejo s svojega gledišča, s stališča svojih koristi in pričakovanj. Ker s tem nalagajo učiteljstvu nove naloge na polju šolstva in ker zahtevajo določene lastnosti od učitelja kot osebe, je prav, če od časa do časa pregledamo sebe in delo v ogledalu zahtev in lastnega udejstvovanja.

Splošno se trdi, da je učiteljska izobrazba pomanjkljiva, zlasti na področju uporabnih ved. V zadnjem času posebno poudarjajo premajhno znanje kmetijstva. Spoznavamo, da primanjkuje našemu podeželju kmetijskih strokovnjakov, prav tako pa tudi ostalih kulturnih delavcev: pevovodij, godbenikov, organizatorjev, zadržarjev, telovadcev itd. Primanjkujevanje teh kulturnih delavcev je ogromno in mnogo društev usahne ravno radi primanjlkovanja sposobnih delavcev. Naloga učiteljstva je, da se vsestransko izobražuje in pripravlja na svoje izvenšolsko kulturno poslanstvo. Ne more pa biti izvenšolsko delo glavni namen učiteljevega udejstvovanja. To je in ostane le šola. Za šolsko delo je pa potrebno pred vsem čim globlje in popolnejše pedagoško znanje in v tem vidu pripada učiteljsko prvenstvo pedagoško, to je šolsko strokovno izobraževanje.

Gregorčičevo načelo »Ne samo kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«, je najbolj med učiteljstvom uvaževano. To prepričanje je povzročilo pravo dirko za funkcijami in so bili navadno učitelji tajniki vseh društev v kraju. Ta pojav v zadnjem času nekoliko nazaduje, ker učiteljstvo pravilno spoznava, da je to na škodo — šoli. Visoko strokovno izobražen učitelj mora biti vodilo vsakega učitelja, naša prva in glavna zapoved. Zato mora tvoriti strokovno samo-

izobraževanje glavni člen učiteljevega izpolnjevanja in notranje bogatitve.

S tem pa stopa izvenšolsko delo, pa tudi tozadevna usposobljenost v drugo vrsto učiteljskega prizadevanja. Tako moremo označiti višje kmetijsko znanje kot specializacijo, prav tako kakor smatramo za specializacijo višjo usposobljenost v drugih kulturnih ali gospodarskih strokah. Soglašamo, da potrebuje naš kmet več gospodarskih naukov in da ima kmetijsko udejstvovanje v neki meri prednost pred drugim udejstvovanjem, ne more se pa k temu usmeriti vse učiteljevo delo in njegova šolska izobrazba, ker s tem šola, kakor učitelj in učiteljice izgube pravi izobraževalni in vzgojni namen.

Strokovno usposobljen in izvenšolsko delaven učitelj pa še ni doseženi ideal dobrega učitelja. Kakor daje vsakemu človeku pravo vrednost šole navrstveno prepričanje in življenje, toliko dragocenejšje je za učitelja pravilno navrstveno pojmovanje. Bolj kakor z besedami, z dejanji učitelj vzgaja učence in okolico. Z izživljanjem resnice »Besede mičejo, vzgledi vlečejo«, dovrši lik dobrega učitelja in vzgojitelja.

S tem ni rečeno, naj se učitelj umakne iz borbe javnega življenja. Ravno z javnim udejstvovanjem more izpričati in oživiti svoja načela ter izklesati narodu prave vzore. Ravnodušnost do napak in krivih vzorov v vsakdanjem življenju bi osramotila njegovo vzgojno poslanstvo, ki se ne nanaša samo na ozko šolsko sobo, temveč na vso njegovo okolico. Na mesto ravnodušnosti moramo postaviti gorečnost pri vsem njegovem javnem udejstvovanju.

Vsaka borba navadno odkriva temne strani človeka, strast, zlobo in nestrpnost. V borbi naj učitelj odkriva lepote človeške naravi: neustrašenost in resnicoljubnost.

V zvezi s političnim utripanjem v državi se izražajo tudi različna mnenja o učiteljevem političnem zadržanju. V vsakem primeru zagovarjamo načela svobode in demokracije. S tem je učiteljstvu dana prosta izbira med političnimi strankami. Poleg množice pripadnikov drugih stanov, ki oblikujejo politični obraz naše države, je pravilno, da tudi pripadniki našega stanu izrekajo in uveljavljajo svojo voljo v mejah človeškega dostojanstva in tovariške strpnosti.

Tako je postavljena strpnost na prvo mesto vsega učiteljskega javnega udejstvovanja. Ona nam jamči za pravičen potek stvari same in dviga učitelja iznad zablod strasti in grehov nestrpnosti. Dopustitev uveljavljanja

drugega in častno razpravljanje o stvari bo dvignilo raven naših dognanj in bo izpričevalo višje kulture.

Ko stojita učiteljstvo in šola sredi zani-manja in razpravljanja najrazličnejših krogov, se jima s tem ponovno priznava izredna važnost in odgovornost. Zato je prav posebno potrebno očrtati stališče učiteljstva do šole in stanu.

Zeleti je samo še to, da bi bili povsod vsi nameni in namere do šole in učiteljstva čisti, prav tako pa tudi ukrepi.

Zal, to načelo se še ne izvaja.

Kljub temu pa, radi učiteljstva, prinašamo pogled vase.

B.

Učiteljski naraščaj

Letos bo, verjetno — vsaj obljube so takšne — nastavljenih poslednjih 200 slovenskih učiteljskih abiturientov. Če bo to v resnici izvršeno, potem ne bodo imeli drugo leto nikogar več nastaviti in bo zazevala nova razpoka — nezasedenih bo mnogo mest. Ali kaj hočemo, to je posledica prosvetne politike, ki maši vrzeli, mesto da bi celotno šolsko zgradbo temeljito preuredila. Tisti, ki odločajo, rešujejo vprašanje brezposelnosti učiteljskih abiturientov s tem, da omejujejo tako zvano hiperprodukcijo inteligenčnega naraščaja. Da te hiperprodukcije ni, bo pokazalo prihodnje leto, če bodo letos naši »čakajoči« res nastavljeni. V tem primeru bomo videli, da so potrebe, ki jih terjajo naše šolske razmere, mnogo večje kakor pa namišljena hiperprodukcija.

Posledica dosedanje smeri naše prosvetne politike je — brezposelnost učiteljskega naraščaja, kar je bilo v zadnjih letih naravnost strahotno. Čeprav so kričale prazne šole po učiteljih, teh niso nastavili. Čeravno je živelo okrog 70 % abiturientov v slabih socialnih razmerah, so jih pustili še nadalje životariti iz dneva v dan.

Preventivne mere (sprejem na učiteljske) in pa nesigurnost glede nastavitve, to oboje je seveda vplivalo na splošno mišljenje in razpoloženje skrajno porazno. Nemajhna posledica tega je bila, da je še bolj padel pritok učiteljskih novincev v podeželja. Da je temu tako, nas lahko prepriča tozadevna statistika iz lanskega leta. Števila so prikazana ločeno za državna in zasebna zavoda, kajti v razlikah se odražajo značilnosti okoliščin, v katerih se producira nov učiteljski naraščaj. Učiteljskiški so torej pripadali sledeči social. slojem:

	Državni učiteljskiški %	Zasebni učiteljskiški %
kmetje	5,8	27,4
delavci	12,9	6,4
obrtniki in industrijci	7,6	12,9
trgovci	1,7	6,4
svobodni poklici	0,5	4,8
uradniki	71,3	41,9

Novi učiteljski grobovi

Spominski list učitelju Milošu Levstiku na grob

Celjski Miklavški hrib in Levstikova hiša pod njo — moj drugi dom! Tu mi je bilo usojeno preživeti pet gimnazijskih let, saj so me sprejeli Levstikovi pod streho od tretje do sedme. Tako se je zgodilo, da sem se podil s tovariši — fantiči po gozdovih Miklavškega hriba, včasih kot ravbar in včasih zopet kot žandar... Pa nas je popadla resnost. Pričeli smo pisati in se zbirati zopet na Miklavškem hribu, da smo skupno presojali svoje izdelke in jih pisali v svoj listič... Pa so prišle plesne vaje..., skratka iz otroka sem doraščal v mladeniča. Pri tem pa sem živel v srečni domačnosti v neposredni dotiki z življenjem narave, kajti takoj pred pragom je rasla trava, v vrtu so cvetele rožice, v hlevu je mukala živinica, na dvorišču so se sprehajale kokoške, v hlevčkih pa so ždeli kot skrita ljubezen moji zajčki... Vse je bilo tako mirno, tako božje, da ničem vem, kdaj so minevala leta... Na Miklavški hrib pa je ostal spomin, kos mladosti, prelepe tiste mladosti, ki si jo želimo vedno in vedno zopet nazaj.

Vse je na domu uravnala blaga gospa, bila naša največja zaupnica, tolažnica in svetovalka, le tri strani domačega življenja je upravljal naš gospod, učitelj Levstik sam: svoje čebelice, svoje drevesčke in svoje knjige... In dodeljeno mi je bilo, da sem smel biti ob njem pri čebelnicah, pri drevesčkih in zlasti še pri knjigah...

Gospod Levstik je imel bogato knjižnico slovenskih in nemških klasikov ter sila zgodovinskih in zemljepisnih del, kajti za slednja predmeta se je zanimal prav posebno. Iz svoje knjižnice pa mi je posojal knjigo za knjigo in kar nič ne vem, kdaj sem bil prebral vsega Jurčiča, Kersnika, Stritarja, Tavčarja, da sem bil kar ponosen, ker pač tovariši niso imeli take prilike, da bi bili enako lahko vse te knjige prečitali... S čitanjem pa je prihajala tudi ljubezen do knjig in obučevanje knjižnice in želja po njej. Tudi sam bi jo hotel imeti, tako, prav tako kakor jo je imel gospod Levstik.

In gospod Levstik je videl željo v mojih očeh in sklenil, da mi pomaga. Ko je sam naročal knjige, jih je naročil še za mene; le to je bila težava, da nisem imel denarja za knjige... Pa ljubeznivi gospod Levstik mi je denar posodil... in od takrat si nisem več kupoval zemlje v šoli, samo da sem zbiral po krajcarjih, da bi odplačeval dolg, sedemdeset kron, kar je bilo za tretjinsolca pač že premoženje. Ko je bil dolg poravnán, sva naročila zopet in zopet, končno mi je podpisal še

jamstvo, da sem prejemal knjige na odprt račun iz ljubljanskih knjigarn.

Moja mamica se je veselila z menoj in mi oskrbela za praznike k stari še novo knjižno omaro, knjig pa se je množilo in množilo in nabralo, da so mi v napotje ob selitvah, napotje v majhnih stanovanjih, celo v jezo, ko so tako hitro brez cene, če bi hotel katero zopet izločiti... Ali vendar: ob tistih trenutkih, ko hoče biti človek sam s seboj, takrat pohitim h knjižnim omaram, pobožam knjige in sanjam svoje sanje... Spomin pohiti nazaj v mladost, pohiti v rodni dom, nikoli pa ne pozabi na njega, ki me je tako obogatil s to silno ljubeznijo do knjig in mi pomagal do lastne knjižnice. Takrat tudi vem, kako lepo je biti učitelj, ko ni zgubljena niti ena sama blaga misel, ko rodi že sad blaga beseda in ko prinaša življenjsko srečo eno samo blago dejanje.

Edino to mi gremi moj hvaležni spomin, da gospodu Levstiku ne morem več razkazati svoje knjižnice in se mu ob njej zahvaliti za njegov nauk. Morda mu bo vsaj nekaj hvaležnega spomina, ko bodo stale moje knjižne omare ravno tam, kot so stale nekoč njegove. Tako bo spomin še večji in hvaležnost še silnejša. Ave anima pia!

Dr. P. Strmšek.

† Tomo Grah

V soboto, 29. julija, je preminul v Celju v 91. letu starosti učitelj v pokoju in posestnik tov. Tomo Grah, znana in spoštovana celjska osebnost.

Ugledni pokojnik se je rodil 1848. v Gotovljah pri Zalcu. Po maturi na mariborskem učiteljskem je 1871. pričel učiteljevati v Vojniku, nato je služboval 24 let v St. Jurju ob južni železnici, do svoje upokojitve 1908. pa na Ponikvi, odkoder se je naselil v Celju. Ze pred 68 leti je vstopil v Celjsko učiteljsko društvo, v katerem se je odločno boril za to, da je to zavzelo 1882. slovensko narodno smer. Prav tako je nastopal proti snovanju pomemčevalnih šol na Spodnjem Stajerskem. Bil je uspešen vzgojitelj, ki si je tudi kot izboren sadjarski strokovnjak in čebelar povsod pridobil ljubezen ljudstva. Ze v prvih letnikih »Popotnika«, ki je 1880. pričel izhajati v Celju, najdemo razprave pedagoške in metodne vsebine izpod njegovega spretnega peresa. Kot umen gospodarstvenik si je v Celju pridobil bogato domačijo, na kateri je srečno preživel 31 let pokoja, ne da bi bil prenehal biti delaven.

Tomo Grah je bil markanten predstavnik stare, narodno zavedne in borbene učiteljske generacije ter kremenit značaj. Do

konca dni je bil prijatelj mladini, nikoli ga ni zapustil izredno svež in zdrav humor. Redno se je udeleževal sestankov upokojenega učiteljstva, na katerih je podajal marsikaj iz svoje bogate življenjske in učiteljske prakse. Še pred pol leta je na iskrenem sestanku s tovariši slavil 90 letnico svojega življenja.

Zdaj je sledil svoji pred 15 leti umrli gospe soprog in mnogim svojim tovarišem, ki so že davno pred njim šli to svojo zadnjo zemsko pot. Mnogi prijatelji in znaneci, zastopniki društev in uradov, zlasti na mnogo pokojnikovih upokojenih in aktivnih tovarišev, mu je dajalo zadnje spremstvo. Predsednik JUU sreskega društva v Celju tov. Roš je vzglednemu in zaslužnemu tovarišu v slovo izpregovoril ob odprtem grobu. Zagotovil mu je, da bo ime Toma Graha v kroniki Celjskega učiteljskega društva slej ko prej ostalo ohranjeno na enem izmed najčastnejših mest.

† Rudolf Žnidarčič

Rojen v Gradišču nad Prvačino v Spodnji Vipavski dolini kot sin premožnega posestnika, krščen od pesnika Simona Gregorčiča, je doštudiral učiteljske v Kopru in kot učitelj preromel vso slovensko zemljo; omahnil je v grob pod Kamniškimi planinami, star komaj 54 let.

Njegova označba je izpopolnjevala, smoter resnica. Vse svoje žive dni, skozi vse boje in nehanje je sledil k enemu cilju — k popolnosti človeka. Notranje popolnoma izgrajen, s širokim obzorjem je šel po poti življenja, vzgajal, učil, delil dobrote in se boril ter iskal še vedno višjih smotrov.

Zato je bil prvenstveno vzgojitelj. Vzgojal pa je učence z vzgledi, ne s praznimi besedami. Vzgojal je narod, pa ne samo s pustimi predavanji, temveč s prijazno besedo v hišah bednih in zapuščenih. Te je smatral za narod. Zato so ga ti smatrali za svojega prijatelja. Roditeljski sestanki so se vršili v domovih šolarjev, tam je obiskal starše, tam je bila beseda najiskrenjša in najtehtnejša.

Šel je po poti slovenskega učitelja: je učil, predaval, režiral, igral, prepeval, vodil najrazličnejša društva in pomagal povsod, kjer je bilo potrebno.

Pot mu ni bila z rožami posuta: preстал je svetovno vojno, bil ranjen, izgubil svojce, porušil so mu življenjske ideale: vero v delo in pravičnost.

Bil je utrujen, a ne izčrpan. Težko bolan je učil in predaval, zraven zgradil šolo in pisal zgodovino črnuške fare. Zdaj spi v Kamniku na Zalah ob edinki Sonjici. Združena sta gotovo srečna.

Njegovo prvo delo je zvezano z delom za naše osvobodjenje. Ob pričetku svetovne vojne, v januarju 1915. je zaprisegel mobilizirane Gradiščane na zvestobo jugoslovanstvu, slovanstvu in antanti. Tako ni nihče izmed njegovih rojakov zaslužil avstro-ogrsko medalje.

V maju 1918. je izbruhnil radgonski upor, ki je postavil na zatožno klop 12 vojakov. Za tolačca je bil imenovan poročnik, pokojni Žnidarčič. kateremu se je posrečilo rešiti življenje 4 vojakom. »Slovenski narod« je ob sedmi obletnici teh dogodkov, dne 26. maja 1925. o tem poročal: »Zasliševanje številnih prič in obtožencev je trajalo le kratko časa in že dne 26. maja 1918. ob 9. uri dopoldne je bila razglašena obsodba, s katero je pretila smrt vsem obtožencem. Po zaslugi slovenskega oficirja Žnidarčiča pa je s prizivom uspelo četvorici rešiti se smrti, medtem ko je glede ostalih osmih obtožencev bila smrtna obsodba potrjena in torej smrt neizogibna.

Po prevratu je kljub temu, da je imel družino, ostal na prošnjo v Celju in z 18 vojakov vršil ves čas demobilizacije službo koldvorskega poveljnika.

Takoj po končani demobilizaciji je odhitel na Koroško, kjer se je udeleževal vseh operacij naše vojske, nato pa stopil v učiteljsko službo tudi na Koroškem.

Po nesrečnem plebiscitu se je umaknil v Grahovo pri Cerknici, kjer je nastopila zanj gotovo najmirnejša in najsrečnejša doba. V tistem družinskem krogu je učil in pomagal graditi vodovod.

Potem je šel v Moravče in nato v Leskovec pri Krškem, kjer je doživel največja razočaranja. Vsa njegova notranja zgradba se je hotela zrušiti ob težkih udarcih. Leskovec je bil mejnik v njegovem življenju, a iz vseh spoznanj in doživetij je izšel čistejši in popolnejši. Tu se je zgodilo tudi najhujše: tragično je umrla komaj dvajsetletna Sonjica, ljubka in dobra kakor svetel sončni žarek.

Šel je potem na hrib Št. Rupert in zopet v dolino v Črnuče, kjer je zgradil šolo. Počasi je po težki bolezni v njem rasla življenjska moč in se vračala vera v pravičo.

Kakor da je čutil, da se bliža zadnji postaji. Dneve in noči je predsedel pri delu, urejal šolo, pisal zgodovino Črnuč in se še bolj sklenil z družino. Iznenada pa se je poslovil od zvestih in umolknih za vedno.

Njegovo spanje je spanje pravičnega. V življenju težko preizkušal si je izklesal idealni lik človeka, izobražen in delaven je izpolnil življenje z delom, za pravico vedno neustrašeno se boreč. Vedoč, da ni delo za narod samo govorjenje in da narod brez trdne gospodarske podlage le malo pomeni, je uvedel v šoli v Leskovcu poseben sistem varčevanja, da so učenci nalagali denar in se privajali poznejšemu skrbnemu gospodarskemu življenju. Izdelal je nešteto zemljevidov, znan je posebno zemljevid Spodnjega Posavja. Govoril je vedno najčistejšo slovenščino ter bil zvest član JUU.

Njegov pogreb je izpričal geslo »Zvestoba za zvestobo«. Za njim so stopali užaloščena rodbina, šolarji, narod s Črnuč in zvesti rojaki.

Od Koroške bo vel veter in prinašal tožbe naših. Od rodne Vipavske doline bo pomlad dihala vzdih. Lačni narod in nevzgojeni otroci bodo hodili po svetu.

Znidarčič bo vzor kako je treba vzgajati male, nasiti lačne in služiti domovini.

Bil je vzornik, zato ni umrl. B.

† Frančku Žličarju v spomin

Tih in skromen v življenju, dober in velik v dejanju, mil in dober srčen do bližnjega. Takšen je bil Tvoj obraz, takšno Tvoje življenje!

Ne bi bilo v skladu s Tvojo življenjsko potjo, če bi v visokem poletju namesto da si se za vedno poslovil, šel z nevajenim korakom lastni sreči nasproti, ki se Ti je k najvišjemu dnevu življenja vsa zoreča ponujala s praga tihe sreče v ljubezni. Sreča ni hotela priti v opreko s Tvojim življenjem, v katerem si bil pač varen, da si dajal drugim, nase si pa ob vedno trajajočem delavniku pozabil.

Vdan v življenje, ki danes tepe, jutri gladi, potem pa zopet tepe, si v svojem plodnem delovanju izven šole delal od zgodnje pomladi do pozne jeseni na vrtu, v sadovnjaku in v gorici. Ko si svoje vrtnice in drevesca, katere je vse leto skrbno negovala Tvoja vrtnarska roka, ob dnevih, ko se začne iz Pesniške doline vleči v griče Slovenskih gor, gosta jesenska megla, dobro obvaroval pred mrazom, si pa obrnil korak v svojo delavnico na šolskem podstrešju, ki Ti je bila poleg vrta Tvoj drugi dom. Vrt, Tvoje pisane vrtnice, Tvoja delavnica, so Ti bili vedno sveži viri vedrin, ki se Ti je lesketala v očeh, ko si živel med svojimi učenci v razredu, ko si krenil med naše kmečke ljudstvo, ko si se mudil med svojimi tovariši. Cepljenje sadnega dreva in sajenje vrtnic na vrtove vaških hišic, Te je privedlo v sredino vaškega življenja, da si kot malokdo med nami poznal slovenjega kmetiča in njegov dom. Še več, ne samo, da si spoznal te skromne kočice naših lepih gričev, saj jih pozna marsikdo, tudi v ljubilo Tebe in Tvoje, večinoma samo njim posvečeno življenje.

Obisk v Tvojo delavnico bi bil zgovorna priča, da tudi v zimskem času lahko najdeš na vasi dovolj živga in zdravega stika z našo vasjo. Najbrž ni bilo ročnega dela, ki bi ga ne zmogla Tvoja večja roka — od okvira za podobu, ki si ga rad rezljal v narodnem slogu, do barvanja lesenih križcev, na katerih je lepelo s starostjo vred še mnogo mnogo neutešenih želja in neuslišanih molitev, do vezanja knjig, s katerimi si marsikateremu prijatelju okrasil knjižnico, in marsikateri kmečki družini ohranil dobro čtivo, ki se bo še leta čitalo iz roda v rod. Kdo še ni videl napisov na domači šoli, na slikah, pri domačih obrtnikih ali bilo kje, katere je krasila svojstvena pisava Tvoje večje roke?

Menda je ni hiše pri Sv. Andražu v Slov. goricah, kjer je bilo Tvoje prvo službeno mesto, da bi ne imela nate kakšnega spomina, ki bo živo pričal o tvoji delavnosti in zdravi ljubezni do ljudstva.

Z živo vneto si se zanimal tudi za narodna ročna dela, jih marljivo in z velikim razumevanjem zbiral in se potem pri njih učil kaj je naše ljudsko delo in kaj nam je prinesla meščanska prosveta. Tvoja hišica v gorici pri Mali Nedelji, katere sleherno podoba in pohištvo si hotel okrasiti v narodnem slovenskem slogu, bi vedela o tem Tvojem poslanstvu povedati marsikatero mično zgodbo o delu, kako si prišel do tega ljudskega zaklada. Če bo pa kdaj noga ošabnega tujca, ki se tako rad spreha po teh zelenih gričih, prestopila njen prag, bo morala nehoti kloniti pred lepoto, ki je samo naša pred sosedi in svetom!

Dobri tovariši Franček, v trpkem trenutku, ko moramo verjeti, da si odšel k trem že umrlim dragim tovarišem iz našega šolskega gnezda, sili v človeka misel — vprašanje: zakaj si moral ravno Ti tako zgodaj zapustiti svoje delo? Mar zato, ker je kruta pravica smrti takšna, da se morajo najboljši posloviti prvi? Ne vem! Vem le to, da mi tovariši ne bomo nikoli več slišali Tvoje žive besede, Tvoj vrt in Tvoja delavnica pa ne bosta naša mojstra Tvoje roke.

V slovo pa Ti lahko iz srca kličemo: mnogo si ustvaril za svoja mlada leta, mnogim si lahko svetel vzor tihega dela!

V gričkih Slovenskih goric pa se bo v živem spominu ljudstva šepetalo od ust do ust, od cveta do cveta Tvojih vrtnic: nekoč je živel tu mlad učitelj, dobro in skromno srce, pa je prezgodaj umrlo, zakaj, kdo ve? Tvoj sošolec

Zmago.

Velika zaloga ur in zlatnine tudi na obročno odplačevanje brez povišanja cen **M. ILGERJEV sin, urar in juvelir**
MARIBOR, Gosposka ulica 15.
Zahtevajte brezplačen cenik!

† Kokl Jožef

V nedeljo, 2. julija, smo pokopali v Studenicah pri Poljčanah tovariša Kokla Jožefa, šolskega upravitelja v pokoju.

Ponosen na svojo Prlekijo, kjer je bil njegov rojstni kraj in kjer je tudi nastopil svojo prvo učiteljsko službo v Vržeju in Kapeli od l. 1887. do 1898., se je je rad spominjal ob vsaki priliki.

A že leta 1898. ga najdemo v slovenjebistriškem sodnem okraju, iz katerega ni več odšel. Služboval je v Poljčanah, Spod. Poljskavi, Slov. Bistrici, kratek čas v Smartnem na Pohorju, a največ pa je bil v Studenicah, kjer je bil prvič kot učitelj od 1899. do 1903., drugič pa kot šolski upravitelj od 1908. do svoje smrti, saj je ostal tukaj po svoji upokojitvi l. 1925.

Prijazne Studenice z zelenim Bočem so se mu tako priljubile, da so postale njegova druga domačija. Tu je našel tudi svojo življenjsko družico, ki pa mu je zgodaj umrla, zapustivši mu 3 majhne otroke. Vendar naš Kokl ni obupal. Prevzel je sam vzgojo svojih otrok ter jim skušal nadomestiti prerano umrlo mater. Vse tri je z lastnim samozatajevanjem spravil do kruha, kar je vedno poudarjal in bil sreden, ko je videl, da so tudi njegovi otroci srečni.

Kdo ni poznal tov. Kokla? S svojimi jeklenimi živci in odločnim, samozavestnim nastopom si je pridobil vsakega, kdor koli je prišel z njim v stik. Bil je odkrit poštenjak, zagovornik pravice ter neustrašen, ki je s svojo jasno in odločno, četudi včasih navidez ostro besedo vsakega prepričal, da bide v njegovih prsih blago srce.

Splošne vesti

IZPRAZNJENA MESTA

V Stični je prosto učiteljsko mesto, ker je bil od tu premeščen Ambrožič Lado.

— Sreska učiteljska društva prosimo, da v zvezi z našo okrožnico št. 273 z dne 7. septembra 1939. takoj dostavijo sekciji članske sezname v dvojniku po stanju 1. septembra in mesečno prijavo za september. Članski seznam in prijavo se morata po številu članstva ujemati. Z organiziranimi učitelji poročene učiteljice v seznamu podčrtajte. — Istočasno opominjamo vsa sreska društva na tukajšnji dopis št. 275 z dne 5. sept. 1939. Dalje sporočamo, da bomo tiskovine mesečnih prijav pošiljali le onim društvom, ki jih bodo naročila. Uprava sekcije.

Učiteljski pravnik

— Šolski upravitelj in redovanje učencev. Na notico pod tem naslovom smo prejeli sledeče pojasnilo:

V zvezi z notico, priobčeno v 5. številki Vašega c. lista z dne 7. sept. 1939. pod rubriko »Učiteljski pravnik«, v kateri nekdo trdi, da je bila »na tečaju za šolske upravitelje v Ljubljani v dne 3. in 4. avgusta t. l. v nekem referatu izrečena trditev: Sopotpis šolskega upravitelja na spričevalu pomeni, da upravitelj soodloča pri kvalifikaciji učencev« — moram v interesu stvari ugotoviti tole:

Omenjena trditev ni bila izrečena v nobenem referatu. Pač pa je bilo rečeno, da slabe ocene učencev ugotavlja upravitelj in razredni učitelj. Tako je namreč odločilo ministrstvo za prosveto s svojim odlokom O. n. br. 36.619/33.

Prosim, da izvolite to priobčiti v svojem c. listu pod isto, zgoraj omenjeno rubriko ter pojasniti, da zato tudi vsi sklepi, izvajani iz zgoraj navedenih napačnih premis, niso točni, marveč je točno le to, da o prestopu prizadete učence odločata skupno šolski upravitelj in razredni učitelj. Če pa učence nima niti slabih niti dvomnih ocen, tedaj izvrši prevod v višji razred sam razredni učitelj.

V Ljubljani dne 13. septembra 1939.

Prof. Jeglič Milko,
banski šolski nadzornik.

Družba sv. Mohorja je izdala v prvih dneh septembra prvi del Möderndorferjeve Slovenske začetnice

— Š Vprašanje? 1. Kolika pogrebna pripada vdovu po umrli aktivni učiteljici.

2. Ali pripada vdovu, ki je zasebni uradnik, tudi pokojnina po pokojni ženi (nad 9 službenih let) in kolika.

Odgovor. Ad. 1. Kot pogrebna pripada po § 95. U. Z. enomesečna celokupna plača, pokojne soproge.

Ad 2. Po § 147., odst. 1., U. Z. pripada rodbinska določila le zakoniti ženi in otrokom, rojenim v zakonitem zakonu ali pozakonjenim.

Bil je odličan družabnik, dovtipen in obdarjen s polnim košem humorja.

Kot izvrsten pevec in godbenik se je rad družil s pevci, vodil pevske zборе, sodeloval pri raznih orkestrih, kajti čutil se je kljub svoji starosti — bil je v 72. letu — vedno mladostnega ter ljubil družbo mladih življenja polnih ljudi. In zato ni čudno, da se ga je mladina tako rada oklepala.

Kot učitelj in upravitelj je bil strog, ljubil je red ter bil vzgled svojim tovarišem.

Se nedavno, ko je čutil, da z njim ni nekaj v redu, je pel: »Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bomo«, kakor bi slutil, da se mu bliža zadnja ura.

Bil je odločen Slovenec ter kot tak bil med vojno tožen veleizdajstva, ker je pri neki priliki na zemljevidu kazal, kako so razvrščene bojne sile ter dejal, da je Rusija večja, kot bivša Avstro-Ogrska. Bil sem priča, ko se je zaradi tega moral zagovarjati pred sodiščem. Ni imel nobenega zagovornika, ampak zagovarjal se je samozavestno sam ter bil tudi oproščen.

Dokaz, kako je bil spoštovan v svojem kraju od domačinov, katerim je bil kot šol. upravitelj in kot mnogoletni občinski tajnik in nekaj let tudi gerent svetovalec in dobrotnik, je bila obilna udeležba pri pogrebu, pri katerem so ga spremljali tudi njegovi tovariši od blizu in daleč ter mu v slovo tudi zapeli. Od pokojnika se je poslovil g. Koropec Ivan, upokojeni šolski nadzornik, domači g. župnik in jaz, ki mi je bil učitelj in moj dobri in tovariški upravitelj.

Dragi tovariši Kokl! Počivaj sladko pod zelenim Bočem, ki si ga tako ljubil in našel pod njim svoje zadnje počivališče. Slava Tvojemu delu in spominu.

Živko Janko

— Umetnostna razstava tovariša Franja Stiplovskega. V nedeljo, dne 17. septembra, bo odprl slikar Franjo Stiplovskega svojo umetnostno razstavo v Jakopičevem paviljonu. Po dolgih letih bomo spet lahko videli dela našega tovariša, ki ga tako domovina kakor tujina priznava kot zrelega umetnika. Razstavil bo vsa pomembnejša dela poslednjih let, zlasti olja in grafiko. Res da je čas za vse take in slične priredbe neprikladen, pa bomo vendar poskušali razstavo gmotno in moralno podpirati. Razstava bo odprta vsak dan od 9. do 18. ure in bo trajala 14 dni. Tovariše in tovarišice iz Ljubljane in bližnje okolice tovariško pozivamo, da si ogledajo to razstavo, o kateri bomo še obširneje poročali.

Manjše hiše

so naprodaj v Ljubljani (mesto), v Kosezah, na Brdu pri Ljubljani, v Križah pri Trzinu, v Smartnem pod Šmarno goro, v Litiji, na Rakeku, v Cerknici in v Višnji gori. — Vprašajte pri

Kmetijski posojilnici v Ljubljani

Mladinska matica

— mm Naročnina na »Naš rod« znaša letno pri skupnem naročilu na šoli 25 din, pri posameznih naročilih na dom 30 din, za inozemstvo 40 din. Pri skupnih naročilih se naročnina plačuje lahko tudi mesečno po 2,50 din. Naročniki »Našega roda« prejmejo za ta denar poleg lista še 3 knjige, med temi eno v barvnem tisku. List in knjige so bogato ilustrirani. To priobčujemo v »Učit. tovarišu«, ker se obračajo tudi učitelji na upravo za tozadevne informacije.

— mm Nagrade, ki so bile izžrebane za naročnike »Našega roda« ob 10 letnem jubileju lista, so bile po veliki večini razposlane že ob koncu šolskega leta. Vendar še nekaj šol, ki so bile pisмено obveščene, da so nagrade ne bi poslalo imen izžrebancev. Te nagrade so še vedno na razpolago pri upravi Mladinske matice.

— mm Nekaj primerjave lanskih in letošnjih naročnikov »Našega roda« na šolah:

Imena naročnikov »Nasoga roda« na solah:		
Šola	naročnikov lani	letos
Birčna vas	6	8
Buče pri Kozjem	4	6
Cerklje, deklška	130	150
Cirkovce	21	29
Čatež ob Savi	4	—
Dobovec, p. Trbovlje	4	—
Dobrova pri Ljubljani	34	38
Gorenje Otave	15	—
Št. Gotard	24	19
Homec, p. Kamnik	28	16
Št. Ilj pri Velenju	14	24
Kamna gorica, p. Radovljica	18	21
Konjice, deklška	17	—
Ljubljana, I. deklška	82	93
Slov. Bistrica, deška	43	65
Smlednik	20	36
Šmihel nad Mozirjem	9	11
Zali log	8	14